

SAMTAL | Pär Ström

Varning för snokarsamhället

Vill någon höra en skräckhistoria? Pär Ström har en från Norge. En man spionerade på sin förra fru. Förföljde henne, rent ut sagt. Han ringde till företaget som sköter om biltullarna i Oslo. Därifrån fick han information om exakt var och när hon hade kört med sin bil.

"Vi ska fånga skurkar och övervakning kan vara en del i det", konstaterar Pär Ström. "Men övervakning kan också skapa nya hot. I det norska fallet hade kvinnan kunnat bli mördad."

PER ERICSON
Ledarskribent

per.ericson@svd.se

De elektroniska fotspåren blir fler. Mycket i våra privatliv blir till digital information. Pär Ström har uppmärksammat problemen i boken *Övervakad* (Liber). Den kommer nu ut i en bearbetad version på tyska, *Die Überwachungsmafia*. Hanser Verlag har gjort den till huvudnummer i katalogen. Kanske finns det i den tyska språksfären en större medvetenhet om hur bräckligt det goda samhället kan vara?

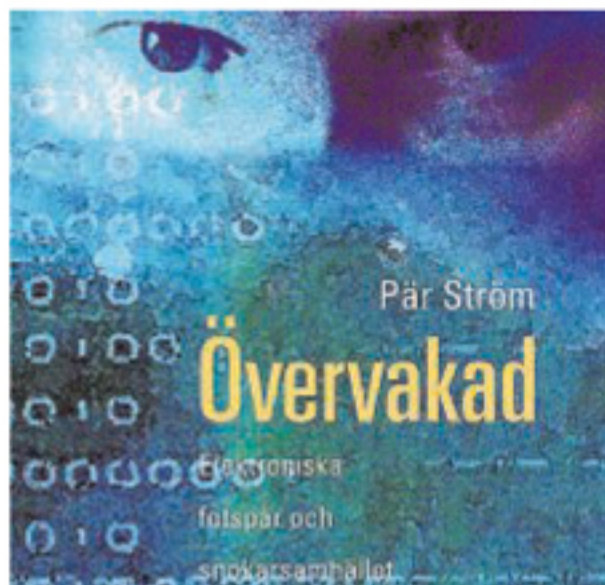
I Sverige träder få fram till försvar för den privata sfärens integritet. Det finns sällan några naturliga motkrafter, inga medborgarrättsorganisationer. Kanske har vi inte klart för oss vad som står på spel?

"Integritet är som syre", säger Pär Ström. "Man saknar det först när det är borta." Vilken som är den mest brännande integritetsfrågan just nu? Pär Ström tvekar inte. Det är EU:s behandling av förslaget om obligatorisk lagring av trafikdata för elektronisk kommunikation. Under våren kommer ärendet att behandlas i Europaparlamentet.

Lagring av trafikdata. Det låter inte så dramatiskt. Men när Pär Ström listar vad som kan utläsas av den information som ska sparas av teleoperatörer och internetleverantörer inser man att det inte handlar om småsaker. Tidpunkt och plats för våra telefonsamtal. Numren som vi ringer, adresserna till de platser på nätet som vi besöker och till de personer som vi har kontakt med via e-post. Information som speglar allt från samtal till promenader ska långtidslagras. Det blir möjligt att kartlägga intressen, relationer, vanor och åsikter.

Men om man har rent mjöl i påsen finns det väl inget att invända?

"Det finns många saker som är lagliga och legitima, men som vi ändå inte vill ståta med. Som

Pär Ström övervakar övervakarna.

att man förhandlar om ett nytt jobb, att man lämnar tips till en journalist, att man träffar en viss person."

Det finns också en demokratiaspekt.

"Människor kanske avstår från att besöka vissa sajter, om de vet att det registreras och lagras. Man drar sig för att samla in information."

Pär Ström är civilingenjör. Han har arbetat med it på ett eller annat sätt i 20 år. I dag driver han företaget Atomer och bitar och ger ut ett nyhetsbrev om digital övervakning. Han är i grunden teknikvän. Men han ser också riskerna.

"Man kan inte röra sig i vardagen utan att lämna spår i databaser."

Pär Ström är inte motståndare till all övervakning. Han beskriver hur vi rör oss på en skala som går hela vägen från anarki till George Orwells 1984. Får vi vill att vi ska hamna i någondera av ändpunkterna, eller ens i närheten av dem. Men politikerna tenderar att betrakta varje steg i riktning mot snokarsamhället som en isolerad och extraordinär händelse. Det är politiskt omöjligt att säga nej när det föreslås att information ska göras tillgänglig för att identifiera utrikesministerns mördare. Så rör vi oss ett litet steg i taget mot en slutstation som de flesta egentligen vill undvika.

Det kallas ändamålsglidning. När informationen väl finns ändras reglerna eller tånjs ut och data används till annat än det som från början var avsikten.

"Därför vore det bättre om fotspåren aldrig samlades in."

Data hamnar dessutom på avvägar. Det måste vi räkna med, konstaterar Pär Ström.

"Digital information har vingar."

Han är van vid att möta en naiv tilltro till att lagar och regler garanterar att information inte missbrukas.

"Vi har en tendens i Sverige att lita på farbror Staten. Men det saknas inte exempel på mygel och illegal verksamhet."

Pär Ström nämner fallet med poliskommissariaten som sålde uppgifter från sökningar i hemliga polisregister. 16 000 sökningar, närmare bestämt.

"Det finns aldrig några garantier. Det handlar både om it och om det mänskliga psyket. Människor är giriga och nyfikna."

Han har skrivit ett manifest. Man kan läsa det på hans sajt. 16 punkter till integritetens försvar. "Inför principen att mängden elektroniska fotspår ska minimeras", lyder en.

Vad kan man som privatperson göra för att bekämpa snokarsamhället? Kryptera sin kommunikation på nätet, förstås. Och använda tjänster för anonymt surfande. Men Pär Ström nämner också något som är lätt att glömma:

"Använd kontanter. Kontanter ska vi slå vakt om. Det är ett oerhört viktigt anonymiseringsverktyg."

Webben

Pär Ström på nätet
• www.atomer.se